N° 46.

Warszawa

6/18 listop. 1868 r.

Wychodzi w każdą środę.

Redakcja przy ulicy Nowy Świat Nr. 28.

MERKURY

dodatek tygodniowy do Ekonomisty.

TYDZIEŃ FINANSOWY.

Ruch postępowy wartości giełdowych, nie tracąc charakteru objawu przechodniego, stał się jednak, chociaż względnie i w pewnych granicach, prawidłowym. Renta 3% francuska doszła do 71,60, włoska 5%, we Florencji do 58, a w Paryżu do 56,80, a za niemi prawie wszystkie papiery kredytowe i przemysłowe skierowały się ku podwyżce. Rażący wyjątek stanowią angielskie konsole, które się zniżyły do 94⅛ i dalszém jeszcze obniżeniem są zagrożone. Fakt ten, zwłaszcza przy ogólném polepszeniu targów pieniężnych, dziwném jest na pozór zjawiskiem: łatwo wszakże da się wytłumaczyć obawą podwyższenia stopy skupowéj przez bank angielski. Podwyższenie to w rzeczy saméj staje się dla banku koniecznością w obec uszczuplenia funduszu metalicznego i t. z. rezerwy biletowéj — słowem kasy. A jednak w gruncie rzeczy są to proste następstwa ożywionego ruchu kapitałów, zwiększonego przywozu materjałów surowych, korzystnéj lokacji funduszów w zagranicznych papierach wysoko procentowych, szczególnie w ostatnich czasach w akcjach dróg żelaznych ruskich. Loika faktów najlepszym jest argumentem do obalenia nieloicznego prawa. Można się spodziewać, że ów w swoim czasie sławiony akt bankowy Peel'a, niby regulujący, a właściwie tyranizujący kredyt i handel,—jako anachronizm upaść musi.

Stan pomyślny giełdy paryskiéj ułatwia wypuszczenie niektórych pożyczek: włoskiéj (tabacznéj), austriackiéj (kolei północno-zachodniéj), hiszpańskiéj, egipskiéj, tureckiéj. Co do dwóch ostatnich, okolicznością obciążającą jest marnotrawstwo rządów, a raczéj dworów. Pożyczka egipska w połowie zaledwie pokryta została; a jednak kredyt Egiptu ma naturalne podstawy; brakuje tylko ufności że fundusze na cele wytwórcze użyte zostaną. Takież samo jeśli nie gorsze, jest położenie co do pożyczki tureckiéj w wysokości 125/m. fr., już umówionéj i wkrótce na targu ukazać się mającéj (za pośrednictwem *Towarzystwa poparcia rozwoju handlu i przemysłu*). Zamierzona pożyczka hiszpańska, w obec postawy rządu tymczasowego, dbałego o finanse i stosunki ekonomiczne, w dobrych stawi się warunkach, i pomimo wielkie trudności skarbu i ubóstwo ogólne kraju, dozna niewątpliwie sympatycznego przyjęcia w Paryżu, Londynie i Amsterdamie. Tu zaznaczymy piękną i w najwyższym stopniu postępową cechę nowożytnego kredytu: polega on przeważnie w zastosowaniu do państwa — na moralności i zdrowéj polityce rządu, a w sferze działalności prywatnéj — na moralnéj i ekonomicznéj wartości jednostki lub instytucji. Słowem, kredyt obecnie, a tém bardziéj w przyszłości jest więcéj osobisty niż rzeczowy, więcéj moralny niż hipoteczny.

Ujednostajnienie długu austrjackiego (oprócz pożyczek premjowych) w rencie 5%-wéj, na zasadzie prawa z 10 czerwca r. b., reguluje ¾ całego długu ustalonego. Cyfra długu leżącego na krajach w Radzie państwa reprezontowanych wynosi 2.691.851750 guld.; z niéj po uregulowaniu nowéj renty pozostaje długów umarzalnych 645.494.000 g. opłata roczna wynosi 108.045.950 g. Nowe tytuły renty jako nieumarzalne podniesione są w kapitale o 15% (575 fr. zamiast 500) dla zrównoważenia szans losowania. Podatek 16% od kuponów ustanowiony został na 3 lata, poczém minister spodziewa się bez tego specjalnego źródła doprowadzić budżet do równowagi. Nowy statut banku austrjackiego wchodzi w wykonanie i przychylnie przyjęty został na giełdzie.

Minister włoski Cambray-Digny na serjo zamierza znieść kurs przymusowy, uważając akt ten jako uwieńczenie swego planu finansowego. Do tego jednak dojść można nie inaczéj jak spłaceniem bankowi długu 500/m. lirów.

Giełda nasza ożywiła się pod wpływem dobrego usposobienia berlińskiéj, gdzie oprócz listów likwidacyjnych wartości nasze w podwyżce. Kurs wexli podniósł się z powodu zwiększonych zapotrzebowań. Akcje drogi ż. W.-Wied. po spłacie renty założycielskiéj, w większém zaniedbaniu: ofiarowano je po 66, ale nie kupowano

KURSA GIEŁDY,

w tygodniu 9—14 listopada 1868 r.

	Stopa %	RÓWNIA (pari)	CENA RZECZYWISTA W TYGODNIU: Poniedz. 9 listop.	Wtorek 10	Środa 11	Czwar. 12	Piątek 13	Sobota 14	Stosunek do równi na 100
			R	u	b	l	e		
1. Papiery publiczne.									
a) Rządowe.									
Polskie. Obligi Skarbowe (r. 100. 150. 500).	4	100	77,25	77,25	.	.	.	.	$77^{1}/_{4}$
Polskie. Obligacje cząstk. (zł. 500) z kup..	4	75	.	.	.	.	102	.	136
Polskie. Cert. ban. na obl. cz. *A* (z.300) z kup	5	45	.	.	.	.	51	.	$113^{1}/_{3}$
Polskie. „ „ „ *B* (z. 200)	0	30	.	.	.	.	27	.	90
Polskie. „ „ „ *B* (z. 200)	5	30	.	.	.	.	33,25	.	$110^{5}/_{6}$
Polskie. Dow. Kom. Cen. Lik. (różne sumy).	0	100	.	.	.	.	*58	.	*58
Listy likwid. (r. 100. 250. 500. 1000)	4	100	68,09	68,09	68,08	68,10	68	68	68
kupon.............	.	.	.	.	.	.	.	$1,82^{2}/_{9}$	.
Ruskie. 5-ta pożyczka (500)............	5	100	.	.	80,50	80,50	80	.	80
Ruskie. Pożyczka premjowa z 1864 r.	5	100	136	136,25	.	136,75	136,67	.	$136^{2}/_{3}$
Ruskie. „ „ z 1866 r......	5	.	.	.	.	132,75	.	132,75	$132^{3}/_{4}$
Ruskie. Metaliki (300) lutowe	4	100	100,75	100,75	100,75	100,75	100,75	100,75	$100^{3}/_{4}$
Ruskie. Metaliki (300) sierpniowe	4	100	100,33	100,33	100,33	100,33	100,33	100,33	$100^{1}/_{3}$
Ruskie. Bilety banku Pańs. (100 i wyżéj)..	5	100	.	.	.	.	*86,50	.	$*86^{1}/_{2}$
b) Towarzystw i Spółek.									
Polskie. Listy Zast. (30, 75. 150. 750. 3000).	4	100	84,25	84,33	84,20	84,15	84	83,92	$83^{11}/_{12}$
Polskie. „ „ „ ser. 2	4	100	79,50	80,07	80	30,15	79,83	.	$79^{5}/_{6}$
Polskie. kupon............	.	.	.	.	.	.	.	$1,57^{7}/_{9}$	.
Polskie. Obligi Tow. Kred. Ziemskiego	$5,^{475}$	100	99	99	99	99	99	99	99
Polskie. Akcje Dr. Żel. W-W. (100)	diw.	60	.	.	.	.	*66	.	*110
Polskie. „ „ W-B. (100. 150) ...	4	100	65	65,33	65	65	.	.	65
Polskie. „ „ Teresp. (100).....	5	100	94,50	94,50	94,75	94,50	94	94	94
Polskie. Obligacje „ „	5	100	90,50	90,50	90,50	90,50	90,50	90,50	$90^{1}/_{2}$
Polskie. Akcje „ Łodzk. (100).....	5	100	.	85,50	86	86,50	.	.	$86^{1}/_{2}$
Rus. Akcje Gł. Tow. Dr. Ż. (125)	5	125	.	.	.	.	118	.	$91^{1}/_{2}$
Rus. Obligacje „ „	$4^{1}/_{2}$	100	.	.	.	.	.	.	.
2. Wexle.									
Berlin........(Tal. 100) 2 mies.	.	92,857	106,80	$106,72^{1}/_{2}$	106,65	$106,72^{1}/_{2}$	106,80	106,95	$115^{1}/_{5}$
Gdańsk....... (100) „	.	92,857	106,65	106,65	$106,57^{1}/_{2}$	$106,57^{1}/_{2}$	106.65	106,80	115
Hamburg.....(M. B. 300) „	.	140,855	.	.	161,85	.	.	.	$114^{5}/_{7}$
Londyn....... (Ł. 1) 3 „	.	6,304	$7,27^{1}/_{2}$	7,28	7,28	$7,27^{1}/_{2}$	$7,28^{1}/_{2}$	.	$115^{2}/_{5}$
Paryż....... (Fran. 300) 2 „	.	75,214	.	.	.	86,15	.	.	$114^{1}/_{2}$
Wiedeń....... (Gul. 150) „	.	92,857	.	.	.	.	*93.60	.	$*100^{5}/_{6}$
Petersburg....(Rub. 100) 1 „	.	100	.	.	99	.	.	.	99
3. Monety.									
Półimperjał.................	.	5,15	.	.	.	.	5,98	.	$116^{1}/_{8}$
Napoleondor.................	.	5	.	.	.	.	.	.	.
Dukat holenderski..............	.	3	.	.	.	.	3,40	.	$113^{1}/_{3}$
Rubel srebrny................	.	1	.	.	.	.	.	.	.
Talar pruski................	.	0,92.857	.	.	.	.	1,08	1,08	$116^{1}/_{3}$
Gulden austrjacki (papierowy)	.	0,62.906	.	.	.	.	$0,62^{1}/_{2}$	0,63	$100^{1}/_{6}$

STOPA SKUPU:	Warszawa.	Londyn.	Paryż.	Wiedeń.	Berlin.	Frankfurt.	Amsterd.	Hamburg.
bankowa:	6%	2	$2^{1}/_{2}$	5	4	3	3	—
giełdowa:	—	1 ($1^{1}/_{2}$)	$1^{3}/_{4}$ ($2^{1}/_{4}$)	5	$2^{3}/_{4}$	$2^{1}/_{2}$	3	$2^{1}/_{2}$

STAN OPERACIJ BANKU POLSKIEGO.

	w d. 7 listopada	w ciągu tygodnia przyb.(+) ub.(—)	w d. 14 listopada
	r u	b l	i
1. Skup: Portfel wexli kraj. w Warsz.	2.541.823, $9^{1}/_{2}$	+ 215.291, 63 — 185.587, $11^{1}/_{2}$	2.571528, 43
1. Skup: Portfel wexli kraj. w Łodzi. .	387.946, $53^{1}/_{2}$	+ 31.657, 29 — 31.430, 20	388.173, 62
1. Skup: Portfel wexli kraj. w Włocł.	397.945, $83^{1}/_{2}$	.	397.945, $83^{1}/_{2}$
1. Skup: Portfel „ zagranicznych	90.548, 22	— 11.561, 94	78.986, 28
2. Zaliczenia na papiery publiczne ...	595.701, .	+ 14.792, . — 31.366, .	579.127, .
3 „ na zast. towarów (a) wełny .	253.292, 60	+ 1.864, 36 — 9.184, 36	245.972, 60
3 „ na zast. towarów (b) in. tow.	209.696, 96	+ 4.562, 55 — 32.962, 55	181.296, 96
4. „ „ kosztowności	823.785, 61	+ 8.802, 95 — 3.490, 95	829 097, 61
5. Otwarte kredyta	5.004.555, $31^{1}/_{2}$	+ 822.645, 94 — 759.905, 53	5.076.295, $72^{1}/_{2}$
6. Kasa: Monety srebrne	2.593.530, $62^{1}/_{4}$	— 4.971, $07^{3}/_{4}$	2.588.559, $54^{1}/_{2}$
6. Kasa: „ złote	43.836, $27^{1}/_{2}$	+ 20, .	43.856, $27^{1}/_{2}$
6. Kasa: Bilety Banku Polskiego	608.300, .	+ 20.400, .	628.700, .
6. Kasa: „ Kred. Cesarstwa	923.657, .	+ 1.593, .	925.250, .
Łącznie (6)	4.169.323, $89^{3}/_{4}$	+ 17.041, $92^{1}/_{4}$	4.186.365, 82

SKAZÓWKI I FAKTA BIEŻĄCE.

— **Nowa taryfa ruska** zatwierdzona $^{5}/_{17}$ lipca r. b. z ubolewaniem przez prasę niemiecką uważana jest jako wsteczna w obec powszechnego kierunku wolnohandlowego. Berlińska *National Zeitung* przytacza na dowód tego następujący wykaz porównawczy ceł na niektóre towary powszechniejszego użytku, według obu taryf:

		Cło w rublach według taryfy: 1857 r.	1868 r.
Węgiel kamienny i koks (na gran. polskiéj)	*pud*	$^{1}/_{2}$	$0,^{00}\,^{1}/_{2}$
Sól drogą morską	„	$0,^{35}$	$0,^{38}\,^{1}/_{2}$
„ w portach gub. Archangielskiéj	„	$0,^{20}$	$0,^{22}$
„ w Kr. Pol. i w portach Czarnego i Azowskiego m..	„	przywóz zabroniony	
Cukier	„	bez zmiany	
Arak i t. p.	„	$7,^{75}$	$8,^{50}$
Wino	„	$2,^{10}$	$2,^{30}$
„ greckie....	„	$2,^{10}$	$1,^{45}$
„ w butel. nie musujące	*butelka*	$0,^{30}$	$0,^{33}$
„ w butel. musujące...	„	$0,^{90}$	1
Przędza lniana i konopna..	*pud*	3	4
Jedwab' surowy	„	$0,^{40}$	$0,^{30}$
Przędza jedwabna	„	$4,^{50}$	5
„ z grubego mieszanego jedwabiu	„	4	$4,^{50}$
Wełna	„	4	$4,^{50}$
Przędza bawełniana.......	„	$3,^{50}$	$3,^{25}$
„ „ farbowana	„	5	$4,^{25}$
Żelazo	*pud*	$0,^{35}$—$0,^{70}$	$0,^{20}$—$0,^{50}$
Blacha żelazna...........	„	$1,^{50}$	$1,^{25}$
Stal	„	$0,^{75}$	$0,^{80}$
Fajans	„	$0,^{60}$—$1,^{10}$	$0,^{75}$ - $2,^{50}$
Szkło	„	1 —$9,^{50}$	$0,^{50}$—8
Wyroby metalowe	„	16—20	12—40
„ nożownicze	„	$0,^{40}$—1	6—24
Broń	„	$0,^{40}$	18
Wyroby papierowe	„	5—10	2—11
Płótno	*od wartości*	23%—25%	30%
Jedwabne tkaniny i t. p...	*funt*	4—7	3—5
Wyroby szmuklerskie....	„	2	1
„ wełniane folowane	„	$0,^{80}$—$1,^{40}$	$0,^{40}$—$1,^{20}$
Szale, chustki i t. p.	„	4	3
Bawełniane tkaniny......	„	$0,^{35}$—2	$0,^{28}$—$1,^{20}$
Galanterje i drobne towary	„	$0,^{30}$—1	$0,^{33}$—$1,^{10}$
Instrumenta muzyczne	*sztuka*	10 35	10—40

i t. d.

Minister finansów, w przedstawieniu z d. 30 czerwca 1867 r., wyjaśniając powody wniosku o reformie taryfy, uznaje konieczność utrzymania, przynajmniéj do czasu, taryfy protekcijnéj, tém niemniéj uwydatnił potrzebę uczynienia jéj liberalniejszą—choćby nawet ze względu, że zbyt wysokie cła chybiają celu, wyradzając kontrabandę. Niektórzy członkowie komitetu taryfowego wyraźnie wypowiedzieli dążności ku wolnemu handlowi; ale większość, przedstawiająca interes miejscowego przemysłu fabrycznego, utrzymała, a nawet po części wzmocniła, charakter opiekuńczy i w nowéj taryfie, — a rząd opinję większości uszanował.

— **Prawdopodobne wyczerpanie kopalni węgla w Anglji.** Kwestją wyczerpania się węgla mocno niepokojącą Anglję, rozebrał w lekcji nader ciekawéj angielski ekonomista M. W. Stanley-Jevons. Podajemy ją w streszczeniu.

Stwierdziwszy rachunkiem, że Anglja w 1866 r. wydobyła przeszło 100 miljonów tonn węgla kamiennego, wyprowadza on stąd następujące wnioski: że przemysł węglarski w tym kraju jest największym ze wszystkich rodzajów przemysłu przez wszystkie narody świata kiedykolwiek prowadzonych; że potęga i użyteczność węgla odznacza się nietylko w każdéj gałęzi przemysłu, ale w każdym niemal objawie życia; że Wielka Brytanja ciągnie niesłychane korzyści z potęgi węgla, lecz nie może się spodziewać pozostać jeszcze długo w tém szczęśliwém położeniu.

Żaden kraj nie wprowadzał nigdy do portów swoich tyle towarów co Anglja; a jednak potrzebaby 7 razy tyle okrętów jak wchodzi w ciągu roku do portów Anglji dla przewiezienia ilości wydobytego węgla; większa połowa pociągów towarowych angielskich używana jest do przewozu węgla.

Węgiel jest główném źródłem angielskiego przemysłu. Można go uważać za prawdziwy *kamień filozoficzny*, dostarcza bowiem tanio i obficie wszystkiego czego człowiek potrzebuje. Ta cudowna użyteczność węgla leży w niezmiernéj sile jaką rozwija będąc przyprowadzony przez palenie do stanu lotnego, oraz w fakcie stwierdzonym, że *siła jest kluczem do wszelkich zmian w materji.*

Za pomocą mechanicznego równoważnika siły cieplika można obliczyć, że węgiel w dobrym gatunku zawiera w sobie tyle siły, ile potrzeba na podniesienie jego własnego ciężaru do 11.422.000 stóp. Zatém węgiel wydobyty w Anglii w r. 1866 równa się sile 350 milj. koni, lub 2.650.000 ludzi pracujących po 8 godzin dziennie w ciągu 300 dni.

Po wyliczeniu główniejszych zastowań węgla, p. Stanley-Jevons przychodzi do wniosku, że użycie jego musi się zwiększać. Zważywszy z drugiéj strony że zużycie w ciągu 12 lat wzrosło o 36 miljonów tonn, i że przyczyny wzrostu zużycia ciągle trwają i mnożą się, musimy się zgodzić na to, że najbogatsze kopalnie się wyczerpią.

Doświadczenie i teorje stwierdzają, że wzrost zużycia węgla zbliża się więcéj do postępu jeometrycznego jak do arytmetycznego; — następująca tabelka fakt ten uwydatnia:

Lata	*ilość wprowadzona do Londynu* (tonn)	*wzrost w 50-u latach*
1650	216.000	.
1700	428.000	216.000
1750	688.000	260.000
1800	1.099.000	410.000
1850	3.638.883	2.539.000
1863	5.119.887	5.696.000 (przypuszczalnie)

Ogólny wzrost wyzysku węgla w całém zjednoczoném królestwie jest następujący (w tonnach):

Lata	*wydobyto*	*wywieziono*
1854	64 661.000	4.905.000
1855	64.453.000	4.976.000
1856	66.645.000	5.879.000
1857	65.334.000	6.737.000
1858	65.000.000	6.529.000
1859	71.979.000	7.081.000
1860	80.042.000	7.412.000
1861	85.635.000	7.222.000
1862	83.638.000	7.644.000
1863	88.252.000	7.529.000
1864	92.787.000	8.063.000
1865	98.156 000	8.586.000
1866	101.630.000	9.367.000

Jeżeli zużycie tak będzie rosło jak w ostatnich latach, to po upływie 110 lat kopalnie angielskie będą zupełnie wyczerpane.

Przedmiot przedstawia się w więcéj rażącém świetle przy porównaniu z innemi krajami. Podług ostatnich danych statystycznych, roczny wyzysk węgla rozdziela się jak następuje:

	tonn
Wielka Brytanja	101.630.000
Stany Zjednoczone półn. Amer.	25.860.000
Prusy i Związek celny	20.610.000
Francja	10.710.000
Belgja	9 935.000
Austrja	4.500.000
Angielskie posiadłości w Ameryce	1.500.000
Rosja	1.500.000
Hiszpanja	300.000
Nowa Walja	250.000
Irlandja	123.500

Więcéj pocieszający widok przedstawiają przestrzenie zawierające w swém wnętrzu węgiel. Profesor Roggers podaje je w przybliżeniu jak następuje:

	Mil kwadratowych
Stany Zjedn. półn. Ameryki	195.650
Amerykań. posiadłości Anglji	7,530
Wielka Brytanja	5.400
Francja	984
Prusy	960
Belgja	510
Czechy	400
Westfalja	380
Hiszpanja	200
Rosja	100
Saxonja	30

Tak kolosalne przestrzenie w Ameryce zmniejszają obawę wyczerpania. P. Stanley-Jevons nieuwzględnia tego i straszy Anglików, odkrywając im czarną przyszłość bez węgla. Zapomina nawet o przysłowiu: *potrzeba jest matką wynalazków;* nie przypuszcza że człowiek jest w stanie znaleść inną materję mogącą zastąpić węgiel. Ileżto jeszcze sił w naturze nie dostatecznie ocenionych i nieużytych. Po wieku drzewa, nastąpił wiek węgla, po wieku węgla nastąpi wiek innéj potęgi, którego nazwać jeszcze nie możemy, ale przewidujemy z pewnością.

— **Droga żelazna z Czerniowiec do Jass** — nadaną została Towarzystwu dr. ż. Lwowsko-Czerniowieckiéj: Akcje téj nowéj odnogi, — będącéj w związku z kierunkiem Lwów-Lublin-Warszawa-Gdańsk (ob. Merk. N. 41 i 43), — rozebrane zostały zaraz po ogłoszeniu podpisu, i głównie przez akcjonarjuszów rzeczonego Towarzystwa, którym pierwszeństwo zostawiono.

W drukarni Gazety Polskiéj.